

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul al Institutului European din România” (www.ier.ro). Permisuniunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Meftah și alții împotriva Franței (MC) - 32911/96, 35237/97 și 34595/97

Hotărârea din 26.07.2002 (MC)

Art. 6

Art. 6 § 1

Proces echitabil

Principiul oralității dezbaterilor

Imposibilitatea de a lua cuvântul în ședința de judecată a Curții de Casație, personal sau prin intermediul unui avocat înscris în barou: *încălcare*

Art. 6 § 3 lit. c)

Dreptul de a fi asistat de un apărător ales

Monopol deținut de avocați care pot pune concluzii în fața *Conseil d’État* și în fața Curții de Casație: *încălcare*

Art. 6 § 1

Procedură contradictorie

Necomunicarea concluziilor avocatului general de pe lângă Curtea de Casație și imposibilitatea de a depune un răspuns scris: *încălcare*

În fapt – Reclamanții au fost condamnați, dar au declarat recurs în casație împotriva hotărârilor respective. Primul reclamant s-a apărut singur în fața secției penale a Curții de Casație, ceilalți doi au fost asistați de un avocat din cadrul baroului. Curtea de Casație a respins recursurile.

În drept – Art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. c): reclamanții nu pot fi lipsiți de dreptul la garanțiile prevăzute la art. 6 § 3 pe motiv că în dreptul francez, în cadrul recursului în casație, aceștia nu mai erau „acuzati”, ci „condamnați”. Pentru a stabili dacă s-a adus atingere dreptului reclamanților la un proces echitabil, trebuie luate în considerare caracteristicile speciale ale procedurii din fața secției penale a Curții de Casație. Controlul efectuat de această instanță se limitează la respectarea dispozițiilor legale, inclusiv a normelor de competență și de procedură, excluzând însă aprecierea faptelor *stricto sensu*. Cu anumite excepții, procedura în fața Curții de Casație este în principal scrisă, chiar și în cazul intervenției din partea unui membru al *Conseil d’État* sau al avocatului de pe lângă Curtea de Casație, care nu beneficiază de un drept absolut de a prezenta observații orale. În speță, recursurile în casație au fost formulate după ce argumentele reclamanților au fost examinate de instanțele de fond, care aveau plenitudine de jurisdicție și au desfășurat ședințe în cadrul cărora reclamanții sau avocatul lor au fost prezenți și au participat în conformitate cu art. 6. Referitor la dreptul recurentului de a lua cuvântul în ședință, dezbaterile care poate interveni în cursul unei

ședințe în fața secției penale a Curții de Casație este deosebit de tehnică și are ca obiect exclusiv motivele de drept. Astfel, participarea orală a recurenților la ședința Curții de Casație s-ar încadra într-o abordare prea formalistă a procedurii; participarea orală nu poate contribui la susținerea termenilor unei dezbateri care este în esență scrisă și tehnică. Referitor la contestația privind monopolul de care beneficiază avocații *Conseil d'État* sau de pe lângă Curtea de Casație în fața acestei instanțe, dreptul oricărui acuzat de a fi asistat un apărător ales nu poate avea caracter absolut, iar instanțele naționale pot trece peste opțiunea acestuia dacă există motive pertinente și suficiente pentru a considera că interesele justiției impun acest lucru. De asemenea, sistemul francez propune justițiabililor să facă o alegere, aceea de a fi sau nu reprezentați de un avocat în fața Curții de Casație. Chiar și în primul caz, observațiile scrise cristalizează argumentele formulate împotriva deciziei atacate cu recurs. Pledoariile sunt facultative și, în practică, avocații *Conseil d'État* și de pe lângă Curtea de Casație nu participă la ședințe decât în cazuri excepționale. Existența acestei alegeri permise justițiabilului este de natură să justifice o diferență de procedură, iar dreptul francez oferă garanții suficiente în legătură cu această alegere, în special cu renunțarea la avantajele oferite de asistența unui avocat al *Conseil d'État* sau de pe lângă Curtea de Casație. În orice caz, doi dintre reclamanți erau asistați de un avocat care era înscris în barou și era în măsură să îi informeze cu privire la consecințele alegerii lor care, în speță, a fost așadar liberă și conștientă. Același lucru este valabil și pentru primul reclamant, care a fost consiliat de o asociație pentru protecția justițiabililor. Caracterul specific al procedurii în fața Curții de Casație, analizat în ansamblul său, poate justifica faptul că li se rezervă exclusiv avocaților de specialitate monopolul asupra luării cuvântului și că această rezervă nu este de natură să pună în discuție posibilitatea rezonabilă pe care o au reclamanții de a-și prezenta cauza în condiții care nu îi pun într-o situație defavorabilă. Ținând seama de rolul Curții de Casație și având în vedere procedurile în ansamblul lor, faptul că reclamanților nu li s-a oferit posibilitatea de a-și pleda cauza oral, personal sau prin intermediul unui avocat înscris în barou, nu a adus atingere dreptului acestora la un proces echitabil.

Concluzie: neîncălcare (șaisprezece voturi la unu).

Art. 6 § 1: întrucât reclamanții au ales să se apere fără a fi reprezentați de un avocat al *Conseil d'État* sau de pe lângă Curtea de Casație, aceștia nu au beneficiat de practica existentă în fața secției penale a Curții de Casație pe care Curtea Europeană a declarat-o conformă cu Convenția. Reclamanții nu au avut acces la concluziile avocatului general depuse în fața Curții de Casație; astfel, ținând seama de natura acestor concluzii și de miza procedurii pentru aceștia, nu s-a respectat dreptul acestora la o procedură contradictorie. Or, aceștia nu au renunțat la beneficiul garanțiilor unei proceduri contradictorii. Neavând posibilitatea să cunoască sensul concluziilor avocatului general înainte de ședință, reclamanții nu au putut să răspundă la acestea printr-o pledoarie, chiar dacă aveau dreptul de a depune un memoriu, înainte de ședință. De asemenea, transmiterea sensului concluziilor avocatului general s-ar putea dovedi utilă de altfel pentru a-i lămuri pe recurenți cu privire la opțiunile lor procedurale.

Concluzie: încălcare (douăsprezece voturi la cinci).